TÜRK DEVLETLERİ PARLAMENTER ASAMBLESİ

EĞİTİM, KÜLTÜR, SOSYAL VE İNSANİ MESELELER KOMİSYONU

ON İKİNCİ TOPLANTISI

16 Mayıs 2025

ÇEVRİMİÇİ

RAPOR

TÜRKPA Üyesi Devletlerde Eğitim Alanındaki Prosedürlerin Yakınlaştırılması: Problemler ve Gelişim Beklentileri

GİRİŞ

Azerbaycan Cumhuriyeti'nin başkenti Bakü'de düzenlenen TÜRKPA Genel Kurul Toplantısında kabul edilen Sekretaryanın 2025 Faaliyet Planı doğrultusunda, "TÜRKPA Üyesi Devletlerde Eğitim Alanındaki Süreçlerin Yakınlaştırılması: Sorunlar ve Gelişim Beklentileri" konusu, TÜRKPA Eğitim, Kültür, Sosyal ve İnsani Meseleler Komisyonunun 12. Komisyon Toplantısının ana gündem maddesi olarak belirlenmiştir.

Türk Devletleri Teşkilatının (TDT) 2021 yılında düzenlenen 8. Zirvesinde "Türk Dünyası 2040 Vizyonu" stratejik belgesinin kabul edilmesine karar verilmiştir. Bu stratejik belge, ekonomik, kültürel, güvenlik, eğitim ve diğer birçok sektörde ortak faaliyetler için izlenecek yolların ana hatlarını çizmektedir. "Türk Dünyası 2040 Vizyonu" stratejisi, eğitim alanında bazı temel görev ve hedefleri ortaya koymaktadır. Bu strateji, Türk dili konuşan ülkelerin eğitim alanındaki işbirliğini derinleştirmeyi, eğitim kalitesini artırmayı ve ortak çabaları güçlendirmeyi amaçlamaktadır. İnovasyon, akademik işbirliği, dijital eğitim platformlarının kurulması, yükseköğretim ve öğretmenlerin niteliklerinin artırılması gibi girişimleri kapsamaktadır.

Eğitim alanında entegrasyon ve işbirliği, modern dünyada önemli ve gerekli süreçlerdir. Ülkeler ve eğitim sistemleri arasında bu tür bağların geliştirilmesi, uluslararası ilişkilerin iyileştirilmesi ve ekonomik, kültürel, sosyal kalkınmanın teşvik edilmesi ile mümkündür.

Uluslararası tahminlere göre, 2030 yılına kadar yaklaşık 84 milyon çocuk okula gidemeyecek ve Sahra Altı Afrika'daki on yaşındaki çocukların yaklaşık yüzde 70'i basit metinleri okuyamamaktadır. Buna ek olarak, okulların rekor düzeyde kapanmasına ve bütün bir neslin bilgi kaybına yol açan COVID-19 salgınının neden olduğu boşluklar varlığını sürdürmeye devam etmektedir.

Tüm TÜRKPA ülkelerinde, temel eğitimin (ilk ve orta) kapsama oranı %95-100'dür ve bu oldukça büyük bir başarıdır. Ancak, kırsal ve uzak bölgelerde kaliteli eğitime erişim konusunda sorunlar yaşanmaktadır. Daha gelişmiş ekonomilere sahip Türk dili konuşan ülkelerde gençlerin yükseköğretime kayıt oranları daha yüksekken, diğer ülkelerde ekonomik koşullar ve üniversite kontenjanlarının sayısı gibi çeşitli faktörler nedeniyle yükseköğretime erişim sınırlıdır. Tüm ülkeler için temel sorunlardan biri, özellikle kırsal altyapının yeterince gelişmemiş olduğu ülkelerde, kentsel ve kırsal alanlar arasında eğitime erişimdeki eşitsizliktir. 24 yaş altı çocuk ve gençlerin toplam nüfusunun %30-45'ini oluşturdukları TÜRKPA ülkeleri, aynı zamanda, eğitime yılda yaklaşık 65,55 milyar dolar harcamaktadır.

Geçtiğimiz yıl, UNESCO'ya göre, gelişmekte olan ülkelerde herkes için kaliteli eğitimin sağlanmasına yönelik yatırım açığı yıllık 100 milyar dolar düzeyindeydi. Bazı tahminlere göre, dünya nüfusunun yüzde 40'ı, hükümetlerin eğitim veya sağlık hizmetlerinden çok dış borç ödemelerine harcama yaptığı ülkelerde yaşamaktadır.

Bu bağlamda, eğitim alanında işbirliğinin güçlendirilmesi, eğitim sistemlerinin kalitesinin artırılmasında, sürdürülebilirliğinin sağlanmasında ve modern zorluklara uyum sağlamasında kilit bir rol oynamaktadır. Bu sadece finansal yatırımlarla ilgili değil, aynı zamanda devletler, eğitim kurumları, özel sektör ve uluslararası kuruluşlar arasındaki işbirliğine yönelik stratejik bir yaklaşımla da ilgilidir. Eğitime yapılan yatırımlar, altyapıdan yenilikçi teknolojilere ve eğitim programlarına kadar çeşitli yönlere odaklanabilmektedir.

Eğitim, üye devletler arasında çok taraflı işbirliğinin gündemindeki önceliklerden biridir. üye devletler, eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için karşılıklı fayda sağlayacak çözümler ararken, müfredatın ve kredi sisteminin uyumlaştırılması, diplomaların ve akademik yeterliliklerin tanınması alanında işbirliği ve eğitim sistemlerinin daha da geliştirilmesi konularına odaklanacaktır. Bu bağlamda Komisyon, mevzuatın yakınlaştırılması ve yasal koşulların yeknesaklaştırılması amacıyla TÜRKPA üyesi devletler arasında eğitim alanındaki işbirliği sorunlarını ve beklentilerini tartışacaktır.

AZERBAYCAN

Azerbaycan Cumhuriyeti, TÜRKPA üyesi devletlerle bilim ve eğitimin çeşitli alanlarında işbirliği yapmaktadır. Bu işbirliğini geliştirmek için Türkiye, Kazakistan ve Kırgız Cumhuriyeti ile eğitim alanında aşağıdaki uluslararası anlaşmalar imzalanmıştır:

• Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti arasında eğitim alanında işbirliğine ilişkin 31 Ekim 2017 tarihinde Bakü'de imzalanan anlaşma

• Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı ile Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu arasında yükseköğretim alanında işbirliğine ilişkin 31 Ekim 2017 tarihinde Bakü'de imzalanan Mutabakat Zaptı;

• Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti arasında mesleki eğitim alanında işbirliğine ilişkin 19 Şubat 2021 tarihinde Ankara'da imzalanan Protokol;

• Azerbaycan Cumhuriyeti Bilim ve Eğitim Bakanlığı ile Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu arasında 19 Şubat 2024 tarihinde Ankara'da imzalanan Türkiye-Azerbaycan Üniversitesi'nin (TAÜ) kurulmasına ilişkin Mutabakat Zaptı;

Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Anlaşma;

• Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti ile Kırgız Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu arasında eğitim ve bilim alanında işbirliğine ilişkin 24 Nisan 2024 tarihinde Bakü'de imzalanan Anlaşma;

• Azerbaycan Cumhuriyeti Bilim ve Eğitim Bakanlığı ile Kazakistan Cumhuriyeti Bilim ve Yüksek Eğitim Bakanlığı arasında bilim ve yüksek eğitim alanında işbirliğine ilişkin 3 Nisan 2017 tarihinde Bakü'de imzalanan anlaşma.

Azerbaycan Cumhuriyeti'ndeki genel eğitim kurumları ile Türkiye ve Kazakistan Cumhuriyetleri'ndeki genel eğitim kurumları arasında iş birliği ilişkileri bulunmaktadır. Bu kapsamda, Bakü'deki Novruzov Kardeşler 36 No'lu Ortaokulu ile Nazarbayev Entelektüel Okulları Özerk Eğitim Kurumu'na bağlı Aktau'daki Nazarbayev Kimya-Biyoloji Odaklı Entelektüel Okulu, Bakü'deki Mikayıl Müşfiq 18 No'lu Ortaokulu ile Yıldız Tınas İzmiroğlu Anadolu Lisesi, Celilabad'daki Akademisyen Zarifa Aliyeva 7 No'lu Ortaokulu ile Türkiye Cumhuriyeti'nden Nevşehir Recep Tayyip Erdoğan Anadolu İmam Hatip Lisesi, Bilasuvar bölgesindeki Aliabad Köyü Ortaokulu ile Türkiye Cumhuriyeti'nden Denizli Atatürk Ortaokulu, Şamahı bölgesindeki Sabir Yerleşim Ortaokulu ile Kocaeli/Derince Cumhuriyet Ortaokulu ve Kastamonu Şenpazar Çok Programlı Anadolu Lisesi arasında iş birliği anlaşmaları imzalanmıştır.

Aynı zamanda, Yevlah şehrindeki S. Vurgun 5 No'lu Ortaokulu ile Türkiye Cumhuriyeti'nin Samsun şehrindeki Canik Uludağ Ortaokulu, Ağsu bölgesindeki Memmed Mirzememmedov Aratkend Köyü Ortaokulu ile Türkiye Cumhuriyeti'nin Zonguldak/Alaplı-Karşıyaka İlkokulu ve Elmaz Kaşka Amasya Mehmed Bilgili İlkokulu, Balaken bölgesindeki Nesimi Şehri 2 No'lu Ortaokulu ile Türkiye Cumhuriyeti'nin Rize şehrindeki Fatma Nuri Erkan Bilim ve Sanat Merkezi ve Adıyaman/Sincik İmam Hatip Lisesi, Balaken bölgesindeki Ali Şirinov Qaravelli Köyü Ortaokulu ile Cemal Gürbüz Atik Ortaokulu ve Denizli İnceler Atatürk Ortaokulu arasında iş birliği ilişkileri bulunmaktadır.

Mesleki eğitim alanında Türkiye Cumhuriyeti ile yapılan işbirliği çerçevesinde, 5 uzmanlık grubu ve 10 uzmanlık alanı için eğitim programları (müfredatlar) ve müfredatlar uyarlanmış ve içerikle ilgili farklılıkların, hafta

sayısı, saat dağılımı, genel eğitim konuları ve uzmanlık modülleri, uyumlaştırılması için çalışmalar yürütülmüştür.
2022'den bu yana çeşitli mesleki alanlarda 50 ders kitabı çevrilmiştir (2023'te 9, 2024'te 13 ders kitabı).

"Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Mesleki Eğitim Alanında İşbirliği Protokolü" uyarınca, Türkiye Cumhuriyeti'nde çeşitli mesleki eğitim kurumlarının öğretmen ve pedagojik personeli için, öğretmen ve pedagojik personelin uzmanlık bilgilerini geliştirmek ve onları modern öğretim yaklaşımlarına alıştırmak amacıyla hizmet içi eğitimler düzenlenmektedir. Eğitimler, Türkiye Cumhuriyeti'nin İzmir, İstanbul, Ankara, Bursa ve Antalya şehirlerinde bulunan çeşitli mesleki eğitim kurumlarında düzenlenmektedir. 2022 yılından bu yana BİT, araç tamiri, kaynakçılık, moda tasarımı, mobilya endüstrisi, tasarım ve diğer uzmanlık alanlarında 52 öğretmenin yanı sıra 27 yönetim personeli için eğitimler düzenlenmiştir. 2023 yılında endüstri, bilişim teknolojileri, moda tasarımı, turizm, mobilya endüstrisi, hizmet, araç işletmeciliği, tarım ve diğer uzmanlık alanlarında 31 öğretmen ve 9 yönetim personeli için eğitimler düzenlenmiştir. 2024 yılında ise 7 yönetim personeli için eğitimler düzenlenmiştir.

Şubat 2024'te "Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Mesleki Eğitim Alanında İşbirliği Anlaşması".

KAZAKİSTAN

Kazakistan, Türk Devletleri Parlamenter Asamblesi (TÜRKPA) üyesi diğer ülkelerle eğitim alanında işbirliğini aktif bir şekilde geliştirmekte, okuldan yükseköğretime kadar her düzeyde eğitim işbirliğini güçlendirmeye ve bağları güçlendirmeye çalışmaktadır. Asamblenin kilit ülkelerinden biri olan Kazakistan'ın ortak eğitim programları, akademik değişimler ve bilimsel araştırmalar geliştirmeyi amaçlayan önemli girişimleri ve projeleri bulunmaktadır.

1 Mart 2004 tarihinde Astana'da Azerbaycan Cumhuriyeti ve Kazakistan Cumhuriyeti Hükümetleri arasında kültür, bilim ve turizm alanlarında uzun vadeli bir işbirliği programı imzalanmıştır.

3 Nisan 2017 tarihinde Kazakistan Cumhuriyeti Eğitim ve Bilim Bakanlığı ile Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı arasında eğitim alanında işbirliğine ilişkin bir anlaşma imzalandı. Anlaşma, iki ülke arasında eşitlik ve karşılıklı yarar temelinde eğitim alanında işbirliğini geliştirmeyi amaçlamaktadır.

2022 yılında Kazakistan Cumhuriyeti yükseköğretim kurumlarından 43 öğrenci Azerbaycan'daki üniversitelerde eğitim görmüştür.

11 Mart 2024 tarihinde, Devlet Başkanının Azerbaycan Cumhuriyeti'ne gerçekleştirdiği ziyaret sırasında, Kazakistan Cumhuriyeti Ulaştırma Bakanlığı ile Azerbaycan Cumhuriyeti Dijital Kalkınma ve Ulaştırma Bakanlığı arasında,

deniz taşıtları mürettebatının mesleki diplomalarının karşılıklı olarak tanınmasına ilişkin bir anlaşma imzalandı.

Kazakistan ve Kırgızistan, ikili ilişkileri ve eğitim programlarını geliştirmeyi amaçlayan birçok önemli anlaşmaya imza atarak eğitim alanında aktif olarak işbirliği yapmaktadır:

-Kazakistan Cumhuriyeti ve Kırgız Cumhuriyeti Hükümetleri arasında lisans ve yüksek lisans programları için yıllık öğrenci değişimini öngören 4 Temmuz 2006 tarihli Eğitim Alanında İşbirliği Anlaşması.

-Kazakistan Cumhuriyeti Bilim ve Yüksek Eğitim Bakanlığı ile Kırgız Cumhuriyeti Eğitim ve Bilim Bakanlığı arasında 21 Ekim 2019 tarihinde Eğitim ve Bilim Alanında İşbirliği Anlaşması imzalandı. Anlaşma, akademik değişim, ortak bilimsel araştırma, eğitim ve bilim merkezlerinin kurulmasının yanı sıra iki ülke arasındaki bilimsel ve eğitim işbirliğinin derinleştirilmesine katkıda bulunan bilimsel konferans ve sempozyumların düzenlenmesini kapsamaktadır.

-Kazakistan Cumhuriyeti Bilim ve Yüksek Eğitim Bakanlığı ile Kırgız Cumhuriyeti Eğitim ve Bilim Bakanlığı arasında Öğrenci ve Fakülte Akademik Değişim Programı Anlaşması 12 Haziran 2020 tarihinde imzalandı. Program, her iki ülkeden akademik temsilcilerin bilgi ve becerilerini derinleştirme fırsatı sağlayan öğrenci ve öğretim üyesi değişimini, yeterliliklerin artırılmasını ve kısa süreli eğitim kurslarının düzenlenmesini içermektedir.

-5 Ekim 2022 tarihinde Kazakistan Cumhuriyeti Bilim ve Yüksek Eğitim Bakanlığı ile Kırgız Cumhuriyeti Eğitim ve Bilim Bakanlığı arasında imzalanan Öğrenciler ve Lisansüstü Öğrenciler için Ortak Hibe Programları Anlaşması, her iki ülkeden öğrencilere ve lisansüstü öğrencilere ortak projelerin bir parçası olarak eğitim görmeleri ve bilimsel araştırma yapmaları için hibe sağlamaktadır. Bu sayede Kazakistan ve Kırgızistan arasındaki akademik ve bilimsel bağların geliştirilmesi desteklenmektedir.

2023'ün ilk yarısında, Kazakistan Cumhuriyeti yükseköğretim kurumlarından 102 öğrenci, Kırgızistan'daki üniversitelerde akademik hareketlilik çerçevesinde eğitim gördü; bunlardan 86'sı lisans, 12'si yüksek lisans, 4'ü ise doktora eğitimi aldı. 2022 yılında Kazakistan, Kırgız vatandaşlarının Kazakistan üniversitelerinde eğitim görmesi için yıllık kota sayısını (5'ten 50'ye) artırdı.

26 Mayıs 2022 tarihinde Kazakistan Cumhurbaşkanı K.C. Tokayev'in Kırgız Cumhuriyeti'ne gerçekleştirdiği resmi ziyaret sırasında Bişkek'te Al-Farabi Ulusal Kazak Üniversitesi'nin bir şubesi açıldı.

Kazak-Kırgız Üniversitesi 2012 yılında kurulmuştur. Üniversitenin misyonu, genç uzmanlara Avrupa standartlarına dayalı profesyonel yüksek

eğitim alma fırsatı sunarak Kırgızistan ve Kazakistan'ın eğitimsel, kültürel, ekonomik ve sosyal gelişimini teşvik etmektir.

10 Mayıs 2022 tarihinde Ankara'da Kazakistan Cumhuriyeti Hükümeti ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti arasında eğitim alanında işbirliğine ilişkin bir anlaşma imzalanmıştır. Anlaşma 10 Mayıs 2024 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Bu anlaşma şunları kapsamaktadır:

• Öğretmenlerin, eğitimcilerin ve eğitim kurumlarının yöneticilerinin deneyim paylaşımı;

• Eğitim alanında yeni teknolojilerin uygulanmasına ilişkin deneyim paylaşımı;

• Öğrencileri karşılıklı olarak bilimsel ve kültürel projelere katılmaya teşvik etmek;

• Bilimsel araştırma ve konferanslar düzenlemek;

• Eğitim kurumları arasında ortak programlara dayalı işbirliğinin geliştirilmesi;

• Gençlik politikası alanında işbirliğinin geliştirilmesi.

İkili işbirliğinin en çarpıcı örneklerinden biri, Kazakistan ve Türkiye Hükümetleri arasında 31 Ekim 1992 tarihli bir anlaşmaya dayanarak kurulan ve Hoca Ahmed Yesevi'nin adını taşıyan Uluslararası Kazak-Türk Üniversitesidir. Türkistan şehrinde bulunan Üniversite, iki ülkenin ortak eğitim projesi olarak faaliyet göstermektedir.

Kazakistan, Ayrıca, Türk kültürlerini, dillerini ve tarihini incelemeyi amaçlayan ortak bilimsel araştırmaları teşvik eden Türk Akademisinin kurucularından birisidir. Akademi ayrıca eğitim ve teknoloji alanındaki araştırmaları destekleyerek ortak araştırma projelerinin geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır. 2022 yılında Uluslararası Türk Akademisi Bilim Konseyi Başkanlığının Türkiye'den Kazakistan'a geçmesi, bu ülkenin Türk bilim ve kültürünün gelişimine aktif katılımının altını çizmektedir.

Kazakistan, TÜRKPA ülkelerinden öğrenci ve öğretmenler için çevrim içi eğitim ve işbirliğine dayalı eğitim platformları geliştirerek bu girişimlere aktif olarak katılmaktadır.

KIRGIZİSTAN

Kırgızistan'daki eğitim sektörü, son yıllarda eğitimin kalitesini iyileştirmeyi, eğitim hizmetlerinin kullanılabilirliğini artırmayı ve küresel ekonominin modern gereksinimlerine uyum sağlamayı amaçlayan önemli değişiklikler geçirmiştir. Ülke aktif olarak eğitim reformları uygulamakta, altyapıya yatırım yapmakta, öğrenme sürecinde yenilikler yapmakta ve öğrenciler ve eğitimciler için koşulları iyileştirmeye çalışmaktadır.

24 Nisan 2024 tarihinde Kırgız Cumhuriyeti Eğitim ve Bilim Bakanlığı ile Azerbaycan Hükümeti arasında bir işbirliği anlaşması imzalanmıştır.

Haydar Aliyev'in 100. yıldönümüne adanan İkiz Okullar projesi çerçevesinde Bişkek'teki 20 No'lu Okul ile Bakü'deki 205 No'lu Okul arasında dostane ilişkiler kurulmuştur.

Bakü, 14 ve 15 Mart 2024 tarihlerinde tarihi ve kültürel anıtların ve miras alanlarının korunması, restorasyonu, popülerleştirilmesi, işletimi ve etkin kullanımı konularında katılımcılar arasında işbirliğini geliştirmek amacıyla "UNESCO Bakış Açısıyla Türk Dünyasının Tarihi ve Kültürel Mirasının Araştırılması ve Korunması" konulu uluslararası bir bilimsel konferansa ev sahipliği yapmıştır.

Bakü, 6 Mayıs 2024 tarihinde ortak alfabenin yaygınlaştırılması için fikirlerin ve gerekli yeni adımların tartışılacağı Türk Dünyası Ortak Alfabesi İkinci Konferansına ev sahipliği yapmıştır.

Kırgız Cumhuriyeti Eğitim ve Bilim Bakanlığı, ikili Kırgız-Türkmen ilişkilerinin geliştirilmesine ilişkin güncel konuları dikkate alarak, aşağıdaki mahiyetteki Kırgız-Türkmen hükümetlerarası komisyonunun 6. toplantısının Protokolünün geliştirilmesi için teklifler göndermiştir:

• Kırgız Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı S.N. Caparov'un, anlaşmanın imzalanması için Türkmenistan'a yaptığı resmi ziyaretin (27-28 Haziran 2021) ardından varılan anlaşmaların uygulanmasına yönelik eylem planının uygulanması amacıyla Kırgız Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu ile Türkmenistan Hükümeti arasında eğitim belgelerinin karşılıklı olarak tanınması üzerine;

• Okullarda ve üniversitelerde iki ülkenin kültürel değerleri ve önde gelen şahsiyetleri hakkında konferanslar düzenlenmesi;

• Eğitim kurumlarının dijitalleştirilmesi ve iklim değişikliğine uyum için tarım teknolojileri eğitimi konusunda deneyim paylaşımı.

Kırgız Cumhuriyeti ve Özbekistan Cumhuriyeti eğitim ve bilim alanında çeşitli anlaşmalar imzalamıştır:

• Kültür, Sağlık, Bilim, Eğitim, Turizm ve Spor Alanlarında İşbirliğinin Derinleştirilmesi Anlaşması (1996);

• Eğitim kuruluşları arasında işbirliği.

Okul eğitimi alanında çeşitli projeler hayata geçirilmiştir: 2018 yılında Oş'da 630 kişilik bir spor salonu açılmıştır. 2021 yılında Batken bölgesindeki Margun köyünde bir okul inşaatı başlamış ve 2022 yılında tamamlanmıştır.

Ayrıca, ülkelerimiz arasındaki işbirliğinin önemli faaliyetlerinden biri de Kırgızistan ve Özbekistan arasındaki diplomatik ilişkilerin kurulmasının 30. yıldönümü kutlamaları kapsamında 3-4 Ekim 2023 tarihlerinde düzenlenen ilk uluslararası rektörler forumudur. Ayrıca, 18-19 Temmuz 2024 tarihlerinde, Kırgızistan Cumhurbaşkanının Özbekistan Cumhuriyeti'ne yaptığı ziyaretin bir parçası olarak iki ülkenin yükseköğretim kurumlarının ikinci forumu düzenlenmiştir.

Kırgız Cumhuriyeti Eğitim ve Bilim Bakanlığı, Kırgız Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti arasında eğitim ve bilim alanında işbirliğine ilişkin bir anlaşma taslağı hazırlamış ve Kırgız Cumhuriyeti bakanlık ve dairelerinin yorum ve tavsiyelerini dikkate alarak yeniden onaylanmak üzere göndermiştir. Bu anlaşmanın amacı iki ülke arasında eğitim alanında işbirliğini geliştirmektir.

26-27 Ekim 2023 tarihlerinde Kazakistan Cumhuriyeti'nin Almatı kentinde “Ortak Türk Alfabesinin Bütünleştirici Rolü: Bilimsel ve Sosyal Yönleri” başlıklı ortak Türk alfabesinin tanıtımına ithaf edilen uluslararası bir konferans düzenlenmiştir.

Bakü, 7 ve 8 Nisan 2023 tarihlerinde TÜRKSOY üyesi ülkelerin UNESCO Milli Komisyonlarının 9. toplantısına ev sahipliği yapmıştır.

Kırgız Cumhuriyeti'nin Kazakistan Cumhuriyeti ile işbirliği aşağıdaki yasal çerçeveye dayalı olarak yürütülmektedir:

- Kırgız Cumhuriyeti Hükümeti ile Kazakistan Cumhuriyeti Hükümeti arasında yüksek nitelikli bilimsel ve bilimsel-pedagojik personelin eğitimi ve sertifikasyonu alanında işbirliğine yönelik Anlaşma (Almatı, 8 Nisan 1997);
- Kırgız Cumhuriyeti Hükümeti ile Kazakistan Cumhuriyeti Hükümeti arasında bilim ve teknoloji alanında işbirliğine yönelik Anlaşma (Almatı, 8 Nisan 1997);
- Kırgız Cumhuriyeti Hükümeti ile Kazakistan Cumhuriyeti Hükümeti arasında eğitim alanında işbirliğine yönelik Anlaşma (Astana, 4 Temmuz 2006);
- Kırgız Cumhuriyeti Hükümeti ile Kazakistan Cumhuriyeti Hükümeti arasında Kırgız Cumhuriyeti'nde bir okul inşasına ilişkin anlaşma (Bişkek, 22 Ağustos 2012).

Halihazırda Kırgız Cumhuriyeti ve Kazakistan Cumhuriyeti üniversiteleri, Şanghay İşbirliği Örgütü Ağ Üniversitesi çerçevesinde ve üniversiteler arası anlaşmalar ve mutabakatlara dayalı olarak ortak programlar uygulamaktadır.

TÜRKİYE

Türkiye, Türk dili konuşan ülkeler arasındaki bağları ve işbirliğini güçlendirmeye yönelik daha geniş bir stratejinin parçası olan TÜRKPA eğitim girişimlerine ve projelerine aktif olarak katılmaktadır. Bu katkı, eğitim programları ve bilimsel değişimlerden eğitim kurumlarının oluşturulmasına ve bilim ve teknoloji alanında ortak projelerin uygulanmasına kadar çok çeşitli alanları kapsamaktadır.

2023-2024 akademik yılı itibarıyla 40.354 Azerbaycanlı öğrenci Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarında öğrenim görmekte olup, bunlardan 604'ü Türkiye burslarıyla eğitim görmektedir.

Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Başkanı, beraberindeki bir heyetle birlikte 29 Kasım-5 Aralık 2021 tarihleri arasında Azerbaycan'ı ziyaret etti. Bu ziyaret sırasında, Türkiye ve Azerbaycan arasındaki işbirliğinin mevcut durumunu gözden geçirmek ve yeni ortaklıklar kurma çabalarını değerlendirmek üzere görüşmeler yapıldı. Toplantıda ayrıca Azerbaycan'da ortak bir üniversite kurulması için çalışmaların başlatılmasına karar verildi.

Türkiye ile Azerbaycan arasında 19 Şubat 2021 tarihinde imzalanan “Türkiye ile Azerbaycan Arasında Mesleki Eğitim Alanında İşbirliğine Dair Protokol” uyarınca iki mesleki ortaokul (meslek okulu) açılması planlanmaktadır.

2023-2024 akademik yılında 2.282 Kırgız öğrenci'nin Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarında kaydı bulunmaktadır.

Kırgızistan'da yaşayan Türk vatandaşlarının çocuklarının eğitim ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla Bişkek'te bir Türk ilk ve ortaokulu ile bir İmam Hatip ortaokulu açılması Bakanlık onayı ile uygun görülmüştür.

Kırgız-Türk Anadolu Kız Meslek Lisesi 1992-1993 öğretim yılı başında açılmıştır. Öğrenciler, 8. sınıfı başarıyla tamamlamış adaylar arasından sınavla seçilmektedir. Eğitim, 1 yıl eğitim ve 3 yıl öğrenim olmak üzere toplam 4 yıl sürmektedir. Her akademik yıl Kırgızistan'dan 50 kız öğrenci iki sınıfta yapılan sınavla okula kabul edilir. Hazırlık sınıfında Türkçe ve İngilizce eğitim verilmekte; hazırlık sınıfından mezun olan öğrenciler not ortalamalarına ve tercihlerine göre giyim üretim teknolojisi ve bilişim teknolojisi fakültelerine yerleştirilmektedir. Okulun 96 kişi kapasiteli bir yurdu bulunmaktadır.

Mezunların bir kısmı Kırgızistan'daki üniversitelerde eğitimlerine devam ederken, bir kısmı da Uluslararası Öğrenci Sınavı (YÖS) kapsamında kendi imkânlarıyla yükseköğrenim için Türkiye'ye gelmekte, bazı öğrenciler ise Türkiye Bursları programı kapsamında burs almaktadır.

Türk Eğitim Merkezi, 1158 sayılı Bakanlık İzni uyarınca 29 Ocak 1996 tarihinde eğitim faaliyetlerine başlamıştır. Faaliyetlerini Manas Üniversitesi tarafından tahsis edilen dersliklerde sürdürmektedir. Türk dili ve Türk kültürü dersleri verilmemektedir. Türkiye Türkçesi Eğitim Merkezinin faaliyetleri kapsamında, başta yükseköğretim kurumları olmak üzere bazı ortaöğretim kurumlarında Türkçe dil kursları düzenlenmektedir. Yapılan işbirliği protokolleri uyarınca, Türkiye Türkçesi Eğitim Merkezinin 2023-2024 eğitim-öğretim yılı faaliyetleri devam edecektir: Bişkek'in yanı sıra Oş, Celalabad, Karakol ve Batken şehirleri ile Talas, Narın, Balıkçı, Özgen ve Kızıl-Kyi'de Türkçe kursları açılacaktır. Böylece, 2023-2024 akademik yılından itibaren Kırgızistan'ın tüm bölgelerinde Türkiye Türkçesi Eğitim Merkezi kursları başlatıldı. Şu anda 81 açık çalışma grubunda yaklaşık 1.900 öğrenci Türkçe öğrenmeye başladı.

İki ülke hükümetleri arasında 30 Eylül 1995 tarihinde imzalanan anlaşma uyarınca Bişkek'te Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi kurulmuş ve 1997-1998 akademik yılında eğitim faaliyetlerine başlamıştır.

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, 11 fakülte, 1 yüksekokul, 1 meslek yüksekokulu ve 4 enstitü aracılığıyla eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürmektedir. Diğer ülkelerin yanı sıra üniversiteye üç ana kaynaktan öğrenci kabul edilmektedir: Kırgızistan, Türkiye ve Türk Cumhuriyetleri.

2023-2024 akademik yılında 11.958 Kazakistanlı öğrenci Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarında öğrenim görmektedir.

Sayın Bakan Yusuf Tekin, Kazakistan'ın Ankara Büyükelçisi Sayın Yerkebulan Sapiyev ile 5 Şubat 2024 tarihinde saat 15.00'te bir araya geldi. Görüşmede iki ülke arasındaki eğitim ilişkileri ele alındı. Görüşmede, Kazak CodiPlay şirketinin Nurdağı ilçesinde inşa edilecek bir okul da dahil olmak üzere Gaziantep'teki beş okula İngilizce ve Türkçe dillerinde beş dijital eğitim platformu aktarma niyeti hakkında bilgi verildi. Ayrıca Nurdağı'nda bir okulun

inşasının hızlandırılması talep edildi. Ayrıca Türk tarafı Kazakistan'da bir okul açma arzusunu ve bu girişimi destekleme ihtiyacını dile getirdi.

Cumhurbaşkanına bağlı Personel Yönetimi Ofisi, Kazakistan Cumhurbaşkanına bağlı Kamu Yönetimi Akademisinin talebi üzerine, Türk Devletleri Teşkilatına üye ülkeler ve gözlemciler arasında insan kaynakları alanında işbirliği çerçevesinde, Kazakistan'dan devlet yöneticilerinden oluşan bir heyetin 20-24 Kasım 2023 tarihleri arasında çeşitli devlet kurumlarına çalışma ziyareti düzenlemesini koordine etti. 22 Kasım 2023 tarihinde Strateji Geliştirme Başkanlığı “Milli Eğitim Sistemi” konulu bir rapor sunarken, Özel Eğitim ve Metodolojik Hizmetler Genel Müdürlüğü de “Okullarda Yetenek Yönetimi” konulu bir sunum gerçekleştirdi. Ayrıca heyetin mesleki eğitim odaklı bir okulu ziyaret etmesine yardımcı olundu.

SONUÇ

Türk Konseyi ülkeleri arasında eğitim alanındaki işbirliği aktif bir şekilde gelişmekte olup, akademik değişimler ve ortak eğitim programlarının oluşturulmasından eğitim kalitesinin artırılması ve yeni teknolojilerin kullanılmasına kadar çeşitli alanları kapsamaktadır.

İşbirliğindeki en önemli adımlardan biri, ortak üniversitelerin ve eğitim programlarının oluşturulmasıydı. Eğitim kalitesini artırmak ve diplomaların tüm TÜRKPA ülkelerinde tanınmasını sağlamak amacıyla eğitim sistemlerini birleştirmek için ortak eğitim standartlarının ve müfredatın geliştirilmesi özel bir önem taşımaktadır. Bu çabaların bir parçası olarak, ortak yüksek lisans ve doktora programları, öğretmen değişim programları, eğitim kursları ve ileri eğitim programları bulunmaktadır.

Son yıllarda pedagoji, eğitim teknolojileri ve yöntemleri alanında yenilikleri hedefleyen ortak bilimsel araştırma ve eğitim projeleri aktif olarak gelişmektedir. Bu çalışmalar, eğitim kalitesinin artırılmasına ve öğrenmeye yeni yaklaşımlar getirilmesine yardımcı olmaktadır. Türk dillerinin ve kültürlerinin korunması ve yaygınlaştırılması için önemli olan dilsel ve kültürel paylaşıma özel önem verilmektedir.

TÜRKPA ülkeleri düzenli olarak eğitim, bilim ve teknoloji alanındaki güncel konuların tartışıldığı uluslararası konferanslar, sempozyumlar ve forumlar düzenlemektedir. Bu etkinlikler, deneyimlerin paylaşılması, yeni eğitim girişimlerinin sunulması ve ortak projelerin teşvik edilmesi için bir platform sağlamaktadır. Kırsal alanlarda ve daha az varlıklı bölgelerde engelliler de dahil olmak üzere nüfusun tüm kesimlerinin eğitime erişiminin sağlanması önemli bir odak noktasıdır. TÜRKPA'nın ortak proje ve programları, bu alanlarda eğitimin kalitesini ve erişilebilirliğini artırmak için çalışmaktadır.

Elde edilen başarılara rağmen, eğitim alanındaki işbirliği çeşitli sorun ve zorluklarla karşı karşıyadır: eğitim sistemlerindeki farklılıklar, ekonomik kısıtlamalar ve eğitim kalitesi.

Akademik bağların güçlendirilmesi, ortak eğitim kurumları ve programlarının oluşturulması, dijital eğitim ve dil değişiminin geliştirilmesi tüm

bunlar eğitim ortamının iyileştirilmesine ve ülkeler arasındaki kültürel ve bilimsel bağların güçlendirilmesine katkıda bulunmaktadır. Zorluklara rağmen, TÜRKPA ülkeleri eğitim alanındaki işbirliğini aktif bir şekilde geliştirmeye devam etmekte, bu da işbirliğini geliştirmek ve tüm ülkeler için birliğe ulaşmak için yeni fırsatlar sunmaktadır.